

märka SKEEMi, peata PÄTT

Lihtsad põhimõtted, kuidas kaitsta end petuskeemide ja valeinfo eest.

Sõnum
Kontekst
Edastusviis
Emotsioonidega
Mängimine

Pettus
Ärgitab
Tunnetepõhiselt
Tegutsema

Kolm lihtsat põhimõtet, mis aitavad hoida end pettuste ja valeinfo eest

Kontrolli allikat, kuid vaheta kanalit. Pettusel ja valeinfole on universaalsed tunnused olenemata kanalist, kus see tehakse ning seepärast jõuab valele jälile teise kanali abil infot kontrollides.

Märka, et sind suunatakse tegutsema. Kuna kelmide ja valeinfo levitajate ärimudel on üles ehitatud veenvusele, kasutatavad nad tegudele suunavate sõnumite usutavuse tõstmiseks sageli ära parasjagu ühiskonnas toimuvaid sündmusi. Need loovad petusõnumitele ja valeinfole tarviliku tausta ehk ühiskondliku konteksti. Kontekstiks võivad olla nii poliitiline kiskumine, jõulud kui ka vahetult vabanenud pensioniraha.

Tunne ära emotsiooniga mängimine. Kui sinuni jõudev info tekitab kaastunnet, viha, kurbust, hirmu või muid tugevaid tundeid ja paneb emotsionaalselt reageerima, kaalu, kas see võib olla kellegi pahatahtlik soov sind petta või valeinfo mõjutada.